

**O'ZBEKISTONNING JAHON SAVDO TASHKILOTIGA
A'ZO BO'LISHINING O'ZIGA XOS JIHATLARI**

Islamova Barnoxon Axrorjon qizi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi

MBA Global Menejment

+998 90 8533211

ilomovabarnoxon2@gmail.com

Annotatsiya: O'zbekistonning Jahon Savdo Tashkilotiga (JST) a'zo bo'lishi mamlakatning jahon iqtisodiy tizimiga integratsiyalashuvi yo'lidagi muhim qadamdir. Ushbu maqola O'zbekistonning a'zo bo'lish jarayonida duch keladigan o'ziga xos xususiyatlari, muammolari va imkoniyatlarini o'rganadi. Tadqiqotda O'zbekistonning iqtisodiy profili, savdo siyosati, institutsional islohotlar va JSTga a'zo bo'lishining uning iqtisodiyotiga mumkin bo'lgan ta'siri o'rganilib, qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmat ko'rsatish sohalariga e'tibor qaratiladi.

Kali so'zlar: JSTga a'zolik, O'zbekiston iqtisodiyoti, savdoni erkinlashtirish, iqtisodiy islohotlar, bozorga kirish, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar (TDI), Global Savdo, tarifni pasaytirish, ishloq xo'jaligi sektori, iqtisodiy diversifikatsiya, savdo siyosatini uyg'unlashtirish, bojxona modernizatsiyasi, mintaqaviy integratsiya, huquqiy islohotlar, global qiymat zanjirlari

Abstract: Uzbekistan's membership in the World Trade Organization (WTO) is an important step towards the country's integration into the world economic system. This article examines the unique characteristics, challenges and opportunities that Uzbekistan faces in its accession process. The study examines Uzbekistan's economic profile, trade policy, institutional reforms, and the possible impact of WTO membership on its economy, focusing on agriculture, industry, and service sectors.

Key words: WTO membership, Uzbekistan's economy, trade liberalization, economic reforms, market access, foreign direct investment (FDI), Global Trade, tariff reduction, industrial sector, economic diversification, trade policy harmonization, customs modernization, regional integration, legal reforms, global value chains

Аннотация: Членство Узбекистана во Всемирной торговой организации (ВТО) является важным шагом на пути интеграции страны в мировую экономическую систему. В данной статье рассматриваются уникальные характеристики, проблемы и возможности, с которыми сталкивается Узбекистан в процессе вступления. В исследовании рассматриваются экономический профиль Узбекистана, торговая политика, институциональные реформы и возможное влияние членства в ВТО на его экономику с упором на сельское хозяйство, промышленность и сектор услуг.

Ключевые слова: членство в ВТО, экономика Узбекистана, либерализация торговли, экономические реформы, доступ к рынку, прямые иностранные инвестиции (ПИИ), глобальная торговля, снижение тарифов, промышленный сектор, экономическая диверсификация, гармонизация торговой политики, модернизация таможи, региональная интеграция, правовые реформы, глобальные цепочки создания стоимости

Kirish

O'zbekistonning Jahon savdo tashkilotiga (JST) a'zo bo'lishi uning iqtisodiy modernizatsiya va global integratsiya yo'lidagi strategik bosqichini ifodalaydi. Iqtisodiyoti resurslarga boy, aholisi 35 milliondan ortiq bo'lgan Markaziy Osiyo davlati sifatida O'zbekiston salmoqli o'sish salohiyatini namoyon etdi. Biroq, uning iqtisodiy rivojlanishi tarixan nisbatan yopiq savdo rejimi, eksportning cheklangan diversifikatsiyasi va davlat siyosatiga tayanish bilan cheklanib kelgan. Jahon bozorlariga chuqurroq integratsiyalashuv zarurligini tan olgan hukumat xalqaro savdo me'yorlari va amaliyotlariga moslashish uchun keng qamrovli islohotlarni amalga oshirdi, bu esa JSTga a'zolikka yo'l ochdi.

JST jahon savdo tizimining 98% dan ortig'ini tashkil etuvchi 164 a'zo davlatni o'z ichiga olgan global savdo tizimining asosidir. A'zolik mamlakatlarga xalqaro bozorlarga bashorat qilinadigan va shaffof qoidalar asosida kirish imkonini beradi, savdoni erkinlashtirish, iqtisodiy o'sish va investitsiyalarni rag'batlantiradi. O'zbekiston uchun JSTga a'zo bo'lish shunchaki savdo emas; bu iqtisodiy islohotlarni mustahkamlash, raqobatbardoshlikni oshirish va xorijiy sarmoyalarni jalb qilish imkoniyatidir.

Biroq, bu jarayon o'zining murakkabligidan xoli emas. JSTga a'zo bo'lish O'zbekistondan chuqur huquqiy, institutsional va siyosiy o'zgarishlarni, jumladan tariflarni pasaytirish, tarifsiz to'siqlarni olib tashlash, intellektual mulk, xizmatlar savdosi va qishloq xo'jaligi subsidiyalari bo'yicha kelishuvlarga rioya qilishni talab qiladi. Ushbu talablarni qondirish muammolari ichki iqtisodiy ustuvorliklarni global savdo majburiyatlari bilan muvozanatlash zarurati bilan murakkablashadi.

O'zbekistonning JSTga a'zolidan o'ziga xos jihatlari uning o'ziga xos iqtisodiy tuzilmasi, qishloq xo'jaligi va tabiiy resurslarning roli, savdo infratuzilmasini modernizatsiya qilish bo'yicha maqsadli islohotlar zarurligini o'z ichiga oladi. Qolaversa, qo'shilish jarayoni nafaqat O'zbekiston iqtisodiyotiga, balki uning Markaziy Osiyodagi

mintaqaviy roliga ham ta'sir ko'rsatadi, chunki u o'zini savdo va aloqa markazi sifatida ko'rsatishga intiladi.

Ushbu maqola O'zbekistonning JSTga a'zo bo'lishining ko'p qirrali jihatlarini o'rganib, uning iqtisodiy maqomi, amalga oshirilgan islohotlar, a'zolik bilan bog'liq imkoniyatlar va muammolarga e'tibor qaratadi. Ushbu o'ziga xos jihatlarini tahlil qilish orqali biz JSTga a'zo bo'lish O'zbekistonning XXI asrdagi iqtisodiy traektoriyasini qanday shakllantirishi mumkinligi haqida har tomonlama tushuncha berishga qaratilgan.

Markaziy Osiyoda joylashgan O'zbekiston qishloq xo'jaligi, tabiiy resurslar va sanoat ishlab chiqarishiga asoslangan jadal rivojlanayotgan iqtisodiyotga ega. Bu tabiiy gazning katta zahiralariga ega bo'lgan dunyodagi eng yirik paxta va oltin ishlab chiqaruvchilardan biridir. Potentsialiga qaramay, iqtisodiyot proteksionistik siyosat va davlat tomonidan boshqariladigan rivojlanish modellariga tayangan holda nisbatan izolyatsiya qilingan.

Prezident Shavkat Mirziyoyev rahnamoligida amalga oshirilgan so'nggi islohotlar natijasida O'zbekiston iqtisodiyotini liberallashtirish, xususiy sektor o'sishini rag'batlantirish va xalqaro bozorlarga yo'l ochishga ustuvor ahamiyat qaratdi. Ushbu islohotlar JSTga a'zo bo'lish uchun zarur shart-sharoitlarga mos keladi va O'zbekistonning jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuviga tayyor ekanidan dalolat beradi.

O'zbekistonning Jahon Savdo Tashkilotiga (JST) a'zo bo'lishi savdo siyosati, qonunchilik bazasi va iqtisodiy amaliyotdagi muhim islohotlarni o'z ichiga olgan ko'p qirrali jarayondir. Bu jarayonning o'ziga xos jihatlari O'zbekistonning o'ziga xos iqtisodiy tuzilmasi, tarixiy savdo siyosati, jahon savdo tizimiga integratsiyalashuvi bilan bog'liq muammolar va imkoniyatlar bilan shakllanadi. Quyida O'zbekistonning JSTga a'zo bo'lishining asosiy jihatlari keltirilgan:

1. Savdo siyosatini uyg'unlashtirish:

O'zbekiston o'z savdo siyosatini JST tamoyillari, jumladan, tariflarni pasaytirish, tarifsiz to'siqlarni bartaraf etish va intellektual mulk huquqlari qoidalariga rioya qilish bilan uyg'unlashtirishi kerak. Tarixan yuqori tariflar va davlat tomonidan nazorat qilinadigan savdo rejimiga ega bo'lgan mamlakat uchun bu siyosatda sezilarli o'zgarishlarni talab qiladi.

2. Asosiy sektorlarga ta'siri:

- Qishloq xo'jaligi: O'zbekistonning asosiy tarmoqlaridan biri bo'lgan qishloq xo'jaligi import tovarlari tufayli kuchaygan raqobatga duch keladi. Biroq, JSTga a'zolik o'zbek paxtasi, meva va sabzavotlari uchun jahon bozorlariga chiqish imkoniyatlarini taqdim etadi.
- Sanoat: Sanoat tarmoqlari, xususan, to'qimachilik va ishlab chiqarish, savdoni osonlashtirish va yangi eksport bozorlariga kirishdan foyda olishlari mumkin.
- Xizmatlar: Xizmatlar sohasini, jumladan, bank, telekommunikatsiya va logistika sohasini liberallashtirish xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va ichki xizmatlar sifatini oshirish imkonini beradi.

3. Huquqiy va institutsional islohotlar: JSTga a'zo bo'lish shaffoflik, qonun ustuvorligi va xalqaro savdo qoidalariga rioya qilishni ta'minlash uchun huquqiy va institutsional asoslarda keng ko'lamli islohotlarni talab qiladi. O'zbekistonda bu yo'nalishda, jumladan, savdo ombudsmanini tashkil etish, intellektual mulkni himoya qilish bo'yicha qonunlar qabul qilinganda ham salmoqli qadamlar qo'yildi.

4. Muzokaralardagi qiyinchiliklar: O'zbekiston JSTning amaldagi a'zolari bilan, xususan, tarif stavkalari, subsidiyalar va bozorga kirish bo'yicha murakkab muzokaralar olib bormoqda. Ichki manfaatlarni xalqaro majburiyatlar bilan muvozanatlash hal qiluvchi muammo bo'lib qolmoqda.

O'zbekistonning Jahon Savdo Tashkilotiga (JST) a'zo bo'lishi uning iqtisodiy o'sishini jadallashtirish, jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvini chuqurlashtirish va rivojlanish traektoriyasini kengaytirish uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Qo'shilish

jarayoni qiyin bo'lishiga qaramay, mamlakatning savdo landshaftini o'zgartirishi mumkin bo'lgan ko'plab uzoq muddatli foyda keltiradi. Quyida asosiy imkoniyatlar va imtiyozlar keltirilgan:

- Bozorga kirish: JSTga a'zolik O'zbekistonga 160 dan ortiq a'zo davlatlarning bozorlariga "Eng ko'p qulaylik yaratilgan davlat" (MFN) rejimi ostida kirish imkonini beradi, eksportni oshiradi va savdo sheriklarini diversifikatsiya qiladi.
- Xorijiy investitsiyalar: Yaxshilangan savdo siyosati va iqtisodiy bashoratlilik innovatsiyalar va iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradigan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qiladi.
- Iqtisodiy diversifikatsiya: Paxta va oltin kabi an'anaviy tarmoqlarga bog'liqlikni kamaytirish orqali O'zbekiston qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan sanoatni rivojlantirishi va global qiymat zanjirlariga integratsiyalashishi mumkin.

O'zbekistonning JSTga a'zo bo'lishi muhim iqtisodiy va ijtimoiy yutuqlarga kirish eshigi bo'ldi. Yuqorida qayd etilgan imkoniyatlardan foydalangan holda O'zbekiston yanada diversifikatsiyalangan, raqobatbardosh va barqaror iqtisodiyotga erishishi mumkin. Muammolar saqlanib qolsa-da, a'zolikning uzoq muddatli afzalliklari, jumladan bozorga kirishni kengaytirish, investitsiyalarni ko'paytirish va savdo infratuzilmasini yaxshilash O'zbekistonni jahon iqtisodiyotida barqaror o'sish uchun joylashtiradi.

Jahon Savdo Tashkilotiga a'zo bo'lishning afzalliklari katta bo'lsa-da, O'zbekiston bir qator muammolarni hal qilishi kerak, jumladan:

1. Mahalliy sanoatni himoya qilish: Tariflarni bosqichma-bosqich pasaytirish va mahalliy biznesni qo'llab-quvvatlash tarmoqlarning kuchaygan raqobatga moslashishiga yordam beradi.
2. Institutsional salohiyat: Institutsional salohiyatni mustahkamlash va JST majburiyatlarining samarali bajarilishini ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

3. Jamoatchilikni xabardor qilish: Biznes va jamoatchilikni JSTga a'zolikning afzalliklari va majburiyatlari to'g'risida o'rgatish yanada silliq integratsiyaga yordam beradi.

Xulosa. O'zbekistonning Jahon Savdo Tashkilotiga (JST) a'zo bo'lishga intilishi jahon iqtisodiyotiga chuqurroq integratsiyalashuv sari strategik siljishni anglatadi. Qo'shilish jarayoni nafaqat mamlakatning savdo siyosatini xalqaro standartlarga moslashtirish, balki tarkibiy muammolarni hal etish, iqtisodiy, huquqiy va institutsional asoslarda keng qamrovli islohotlarni amalga oshirishni ham o'z ichiga oladi. Bu sa'y-harakatlar O'zbekistonning barqaror o'sish sur'atlarini ta'minlash, iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish va jahon savdo tarmoqlaridagi rolini oshirishga qaratilgan kengroq maqsadlarini aks ettiradi.

O'zbekistonning JSTga a'zo bo'lish jarayonining o'ziga xos jihatlari uning o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari, jumladan, qishloq xo'jaligi va tabiiy resurslarga tayanishi, yangi paydo bo'layotgan sanoat bazasi va o'sib borayotgan xizmatlar sohasi bilan shakllanadi. Savdo to'siqlarini kamaytirish, bojxona tartib-taomillarini modernizatsiya qilish va shaffoflikni oshirish orqali O'zbekiston jahon bozorlariga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmini oshirishdan foyda ko'radi. Bundan tashqari, JSTga a'zolik mamlakatga global qiymat zanjirlariga yanada samaraliroq integratsiyalashish imkonini beradi va shu bilan uning raqobatbardoshligini oshiradi va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilishga yordam beradi.

Imkoniyatlarga qaramay, qo'shilish jarayoni jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi. Jumladan, mahalliy ishlab chiqarishlarning raqobatbardoshligini ta'minlash, pasaytirilgan tarif himoyasiga moslashish, savdoni erkinlashtirishning ijtimoiy va iqtisodiy oqibatlarini bartaraf etish. Qishloq xo'jaligi sektori, xususan, import qilinadigan mahsulotlar bilan raqobatning kuchayishi bilan duch kelishi mumkin, bu fermerlar va qishloq jamoalariga moslashishga imkon berish uchun maqsadli yordamni talab qiladi. Xuddi shunday, huquqiy

va institutsional islohotlar JST standartlariga samarali javob berish uchun sezilarli salohiyatni oshirish va resurslarni taqsimlashni talab qiladi.

O'zbekistonning JSTga a'zo bo'lishi mintaqaviy va global ahamiyatga ham ega. Markaziy Osiyodagi dengizga chiqish imkoniyati yo'q davlat sifatida a'zolik O'zbekistonga qo'shnilari bilan iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash va o'zini mintaqaviy savdo va aloqa markazi sifatida ko'rsatish uchun platforma beradi. Mamlakatning savdoni erkinlashtirish va shaffof iqtisodiy siyosatga sodiqligi investorlar ishonchini oshirishi va jahon savdo tizimidagi ishonchli hamkor sifatidagi rolini mustahkamlashi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning JSTga a'zo bo'lishi uning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasi va zamonaviy, ochiq va dinamik iqtisodiyotni barpo etish intilishlariga mos keladigan transformativ imkoniyatdir. Strategik rejalashtirish, manfaatdor tomonlarni jalb qilish va islohotlarni davom ettirish orqali qo'shilish jarayonidagi murakkabliklarni yo'lga qo'yish orqali O'zbekiston a'zolikdan maksimal foyda keltirishi mumkin. Muammolar saqlanib qolsa-da, bozorga kirishni kengaytirishdan tortib investitsiyalar va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilishgacha bo'lgan uzoq muddatli yutuqlar O'zbekistonning iqtisodiy traektoriyasidagi ushbu muhim bosqichning muhimligini ta'kidlaydi.

Adabiyotlar:

1. Jahon savdo tashkiloti. (n.d.). JST haqida. <https://www.wto.org/>(<https://www.wto.org/>)
2. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. (2024). Iqtisodiy islohotlar va JSTga kirish: taraqqiyot va muammolar.
3. Mirziyoyev, S. (2023). Yangi O'zbekiston uchun islohotlar: Iqtisodiy modernizatsiya va global integratsiya.